

‘DE ONTEIGENING VAN DE OMROEPVERENIGINGEN’

Komend najaar zou de Tweede Kamer zich wederom buigen over de Mediawet. Op 1 september 2000 lopen namelijk de vijfjarige concessies van de publieke omroepen af en deze kans werd door VVD, PvdA en D66 en aangegrepen om het bestel weer eens grondig te reorganiseren.

De afgelopen tien jaar van het Nederlands mediabeleid stonden in het teken van het creëren van een sterke concurrentiebestendige publieke omroep in een duaal bestel.¹ Dit was nodig als tegenkracht bij de komst van commerciële omroepen als RTL-Veronique (later RTL4) en RTL5, Veronica, SBS6, Net 5 en nieuwe mediadiensten als Internet en ADSL.

De nadruk in de discussie over het publieke bestel ligt sindsdien op de marktpositie en omvang van de publieke zenders, de profilering van het bestel naar kijkers en luisteraars, de samenwerking tussen omroepen. In het derde kabinet-Lubbers onder PvdA-minister d'Ancona werd nog groot belang gehecht aan de maatschappelijke verankering van het bestel door middel van omroepverenigingen. Hierover was lange tijd consensus tussen sociaal-democraten en christen-democraten. Met de komst van Paars in 1994 is die coalitie uit elkaar gevallen. De staatssecretarissen Nuis (D66, 1994-1998) en Van der Ploeg (PvdA, 1998-heden) kozen een andere richting: meer centralisering en een terugdringing van de functie van de omroepverenigingen. De fundamentele verschuivingen die zich langzaam onder Paars voltrokken hebben tot nog toe tot weinig publiek rumoer geleid. Voor een deel komt dat omdat er vooral gemorrelt wordt aan de verdeling van bestuurlijke verantwoordelijkheden in het bestel. Dat raakt de burger niet en deze is daarop dan ook nauwelijks te mobiliseren. Ook de omroepvere-

nigingen hebben zich tot nog toe opvallend stil gehouden en hun achterbannen niet gemobiliseerd. Centralisering spreekt niet zo tot de verbeelding als rekeningrijden. Dat neemt niet weg dat deze verschuiving van verantwoordelijkheden stapje voor stapje tot een ingrijpende verandering van het karakter van bestel leidt. Een verandering die het publiek uiteindelijk niet kan ontgaan. De omroepverenigingen worden in kleine stapjes gedegradeerd tot dienstverleners in een ‘centraal geleide publieke omroep’. De eigen doelstellingen en hun relatie met de achterban en publiek worden ondergeschikt gemaakt aan of overgenomen door het bestel als geheel. Het gezamenlijk belang prevaleert ten koste van de zelfstandigheid van de omroepverenigingen. Het is niet teveel gezegd dat de publieke omroep langzaam wordt omgetoverd tot een overheidsomroep. De apostelen van de constitutionele uitingsvrijheid die zich altijd roerden bij beperkingen opgelegd aan commerciële omroepen worden nu opvallend genoeg nauwelijks gehoord. Willen we dat wisselende politieke meerderheden zich intensief kunnen bemoeien met de programmering van de publieke omroep? En zijn de redenen voor de permanente reorganisatie wel overtuigend? Laat de maatschappelijke verworteling dan zo te wensen over? Zeker vergeleken met de verworteling van politieke partijen kan dat niet gezegd worden. Het aantal leden van omroeporganisaties als AVRO, KRO, TROS, NCRV, VPRO, EO en VARA is nog altijd indrukwekkend: gemiddeld boven de half miljoen per vereniging. Pikante vergelijking: zelfs wanneer de leden van de PvdA, VVD en D66 bij elkaar worden opgeteld komen ze slechts op 127.000. In de periode 1980-1997 is het aantal leden van politieke partijen met 40% gedaald en is dat van omroeporganisaties nog gestegen met 17%. Europees gezien heeft de publieke omroep in Ne-

derland ondanks de komst van commerciële radio en televisie een redelijk marktaandeel gehouden.² Maar de huidige organisatie is ongeschikt om op termijn de concurrentie het hoofd te bieden. Er is gebrek aan samenwerking en gebrek aan slagvaardigheid. McKinsey constateerde in 1997 dat de Nederlandse publieke omroep een groter aandeel eigen binnenlands product uitzendt dan enig ander klein of middelgroot Europees land en dat het aandeel van programma's met een typisch 'publiek' karakter tot het hoogste in Europa behoort. De omroepbijdrage behoort tot de laagste in Europa (als hij niet wordt afgeschaft).³ En wordt deze afgezet tegen het kijktaandeel (het percentage inwoners van een land dat dagelijks naar de publieke omroep kijkt of luistert) dan scoort Nederland ook relatief hoog. Tegen de achtergrond van deze gegevens is het onteigenende karakter van het beleid verbazingwekkend en niet te verklaren. Wij geven in dit artikel een schets van deze trend: de stappen richting een overheidsomroep die in de afgelopen jaren gezet zijn en onder de huidige staatssecretaris - in zijn concept-Concessiewet - grote stappen dreig(d)en te worden. Dat de Paarse coalitie gevallen is, doet niets af aan de centralistische invalshoek van de Paarse partijen inzake het omroepbeleid. Het moge de lezer bekend zijn dat het CDA met zijn grote nadruk op zelfregulering en erkenning van het burgerinitiatief in de media in het verkiezingsprogramma fundamenteel afwijkt van PvdA, VVD en D66.

STAND VAN ZAKEN BIJ HET AANTREDEN VAN PAARS I

Vlak voor de verkiezingen van 1994 komt de huidige Concessiewet door de Tweede Kamer. Deze wet heeft als doel de landelijke publieke omroepen meer concurrentievermogen te geven.

De oprukkende commerciële omroep vereist een versterkt en beter gecoördineerd televisieaanbod van de publieke omroepen. Een aantal jaar eerder, in 1991, hebben de omroepen zich daarom al hergegroepeerd op de drie televisienetten. McKinsey deed onderzoek en voorstellen voor de verbetering van de programmering, werkwijze, organisatie en samenwerking in het bestel. NOS-voorzitter Max de Jong leverde in 1991 een veel bediscussieerd Meerjarenplan met als belangrijke punt de zenderindeling en zenderdifferentiatie (het zogenaamde verdiennet). En staatssecretaris d'Ancona schreef een Pinkster- ('91) en Paasnotitie ('92) waarin samenwerking per net door wettelijke verankering zou worden gestimuleerd. Het net is de kleinste efficiënte eenheid van organisatie, zo adviseerde McKinsey.⁴ Netsgewijze samenwerking draagt volgens McKinsey bij aan de herkenbaarheid bij het publiek, aan versterking van de programmering en aan een efficiëntere organisatie van de omroep.

Met dit advies gaan de netten aan de slag. Ieder op zijn eigen manier. Met name AVRO, KRO en NCRV gaan voortvarend aan de slag en ondertekenen in 1991 al een samenwerkingsverband. In 1993 richten zij de stichting AKN op waarin de ondersteunende diensten van de drie omroepen worden ondergebracht. En met de aanstelling van een netmanager op Nederland 1 wordt in 1995 een flinke impuls gegeven aan de reeds ingezette samenwerking in de programmering. En er worden plannen gemaakt voor gezamenlijke huisvesting. Eind 1999 verlaten de drie omroepen en stichting AKN hun historische panden en verhuizen naar een nieuw gezamenlijk kantoor- en studiogebouw in Hilversum. Allemaal op basis van de ingezette koers begin jaren '90. Op Nederland 2 kenmerkt de samenwerking zich met name door programmatische samenwerking (bijvoor-

beeld 2 Vandaag). Daar is organisatorische samenwerking de afgelopen 10 jaar moeizaam verlopen, mede door het tussentijds uitstappen van Veronica in 1995 en door het verschillende karakter van de omroepverenigingen (EO en TROS). Op Nederland 3 is een aantal jaar nagedacht over een fusiemodel. Sinds het aantreden van VARA-voorzitter Keur zijn die plannen van tafel. Ook dit net kent gezamenlijke rubrieken en werkt aan gezamenlijke huisvesting.

De samenwerking per net wordt weliswaar zelf ingevuld maar is zeker niet vrijblijvend. Een van de concessievoorwaarden is namelijk dat aangetoond moet worden op welke manier wordt samengewerkt met andere concessieaanvragers op hetzelfde net (Mediawet art. 32 en 36). En het is mogelijk gezamenlijk aan het programmavoorschrift te voldoen.⁵ Bovendien rust er een premie op samenwerking. Bij de behandeling van de Concessiewet in 1993/1994 heeft d'Ancona namelijk beloofd dat omroepen die samenwerken niet alleen een concessie van 10 jaar krijgen maar ook beloofd worden bij een volgende concessietermijn.

In de jaren '93 en '94 werken de omroepen druk aan samenwerking. In ogenschijnlijk iets rustiger vaarwater met een wet op komst die een concessie voor 10 jaar regelt en twee omroepverenigingen (TROS en Veronica) die na veel wikken en wegen toch in het bestel blijven. In 1995 stapt Veronica er alsnog uit door gebruik te maken van de wettelijke mogelijkheid binnenlandse commerciële omroep te bedrijven. Naast Veronica start in 1995 ook het Zweedse concern SBS met Nederlandse commerciële omroep. En in dat jaar wordt de programmatische tak van de NOS gesplitst in NOS (nieuws en sport) en NPS (culturele programma's). De Concessiewet van 1995 bevat daarnaast ook enkele bestuurlijke wijzigingen zoals de instelling van netbesturen. De wet gaat weliswaar

nog steeds volledig uit van externe pluriformiteit maar toch wordt al aan het zelfbestuur in de omroep geknaagd. Het NOS-bestuur krijgt een andere samenstelling. Door het vergroten van het aantal kroonleden hebben de omroepen de meerderheid in het bestuur verloren.

Een eerste stap naar meer overheidsbemoeienis die in de jaren later alsmaar zal toenemen.

BELEID NUIS: HANDHAVEN VASTE NETINDELING, VERBETEREN ORGANISATIESTRUCTUUR

Het regeerakkoord van Paars I vermeldt in 1994 dat het kabinet zich gaat bezinnen over de toekomstige structuur van de publieke omroep met het oog op het veranderende mediavormingslandschap. De tienjarige concessie wordt teruggebracht naar een vijfjarige.

Staatssecretaris Nuis lijkt in eerste instantie nog door te gaan op de lijn van d'Ancona. In zijn notitie van 16 mei 1995 stelt hij dat de omroepen de samenwerking per net verder moeten versterken. Maar Nuis constateert daarbij ook dat de organisatiestructuur van de omroep als geheel daarvoor wezenlijk tekort schiet. In zijn visie moet de afstand tussen verenigingsbesturen en de 'productiebedrijven' vergroot worden. Netmanagers moeten zorgen voor vergaande coördinatie van de programmering. Nuis loopt hiermee vooruit op de studie naar de toekomstige organisatie van de omroep door de commissie-Ververs die in 1995 wordt ingesteld. De opdracht aan die commissie is te adviseren over verschillende beleidsopties met betrekking tot de vormgeving van het publieke omroepbestel na de eerste concessieperiode (2000).⁶ Daarbij gaat het vooral om de organisatie, financieelstructuur en omvang van de publieke omroep. In juni 1996 presenteert deze commissie het rapport 'Terug naar het Publiek'. In dit rapport staat veel behartigenswaardigs. Onder

andere over de mate van overheidsbemoedienis in het bestel: 'De wetgever moet zich beperken tot de essentialia. Zo zal de wet bijvoorbeeld met betrekking tot de inrichting van het bestel, slechts de samenstelling van de organen en hun bevoegdheden moeten regelen. De ervaring van de afgelopen jaren wijst uit dat indien de wetgever zich niet beperkt tot de wezenlijke kenmerken van het bestel, het functioneren daarvan onder steeds veranderende omstandigheden een voortdurende aanpassing van wettelijke regels vergt. Het bestel als geheel kan dan niet anders dan achter de feiten en ontwikkelingen aanlopen.' (Ververs, p. 39-40)

Ververs c.s. stelt ook dat wanneer bij de inrichting van het bestel wordt uitgegaan van de actieve participatie van omroepverenigingen, de structuur zodanig moet zijn dat de samenstellende delen hun functioneren invoegen in en dienstbaar maken aan de doelstelling van de publieke omroep. Tegelijk zullen zij echter hun identiteit zichtbaar moeten maken en pluriformiteit garanderen. Volgens Ververs c.s. kan alleen van organisaties zonder winst oogmerk worden verlangd dat zij opereren in zo'n spanningsveld. De vraag is hoe je dit principe organiseert. Ook dat zijn beslissingen die niet door wetgever of bestuur genomen moeten worden maar door degenen die voor het functioneren van het bestel verantwoordelijk zijn. Hiermee maakt Ververs duidelijk dat het uiteindelijk om de vraag gaat wie verantwoordelijk is voor het functioneren van het bestel. Dat zijn de omroepen samen. Daarom moet volgens Ververs c.s. de samenhang binnen de publieke omroep gezocht worden in een goed functionerende moderne netwerkorganisatie en niet door toepassing van een hiërarchische structuur.

De commissie constateert verder dat de organisatie via omroepverenigingen het beste kader biedt voor het produceren van programma's.

Dit moet je niet aan de overheid overlaten maar ook niet alleen aan de verantwoordelijkheid van programmamakers. Voorwaarde is wel dat de omroepverenigingen aansluiten bij wat er 'leeft' in de samenleving, bij het publiek. In deze visie biedt de verenigingsstructuur wel degelijk een kader voor de productie van de programma's.

Over de organisatiestructuur tot dan toe is Ververs c.s. zeer kritisch. Het bestel is onoverzichtelijk, weinig efficiënt en bestuurlijk zwak. De grondslagen voor de organisatie van de publieke omroep zouden volgens Ververs c.s. dan ook moeten zijn: eenheid in functioneren, pluriformiteit in inhoud en professionaliteit van uitvoering en programmering. Deze drieslag wordt sindsdien vaak herhaald. Maar dan zonder de zorgvuldig geschetste context van Ververs c.s. De vraag is waarom we van de uitgangspunten over de rol van omroeporganisaties in het bestel sindsdien zo weinig hebben teruggevonden in de latere wetsvoorstellen. Oorzaak is wellicht dat het meest opzienbarende en meest bediscussieerde punt uit het advies werd afgewezen, namelijk de omroepverkiezing. Doel hiervan was 'democratie' in het bestel te brengen. Maar met het afwijzen van dit voorstel is eigenlijk het hele rapport in een la verdwenen....

In november 1996 kwam staatssecretaris Nuis met het wetsvoorstel Herziening Organisatiestructuur Publieke Omroep (TK 25226). Nog binnen de eerste concessie-termijn, een jaar nadat de Concessiewet in werking was getreden (september 1995), was het alweer tijd voor reorganisatie van het bestel.

Bij de algemene beschouwingen in september 1996 werd een motie van de fractievoorzitters Bolkestein, Wallage en Wolffensperger aangenomen waarin de regering verzocht werd zich in te zetten voor één versterkte centrale directie in het bestel, zodat zowel de programmering

als de organisatie daarvan vanuit één hand geleid kunnen worden. In het wetsvoorstel kwam deze motie terug. Een onafhankelijke Raad van Bestuur moest gaan zorgen voor eenheid in functioneren en professionaliteit in de uitvoering en programmering. Die Raad van Bestuur (en niet meer het netbestuur zelf) stelt voor elk televisienet een netcoördinator aan. Deze benoemingsprocedure was in strijd met de voorstellen van de omroepen zelf. In hun reactie op het rapport van de commissie-Ververs in september 1996 wordt voorgesteld dat alle netten zelf netmanagers aanstellen. Vanuit de gedachte van externe pluriformiteit waarbij op het vlak van de programmavverzorging het primaat bij de omroepen (productie) respectievelijk bij de netten ligt (programmering) wordt gekozen voor een benadering van onderop. Het wetsvoorstel kiest echter een andere koers en treedt (tegen het advies van Ververs in) in het functioneren van de publieke omroep. In plaats van het voorgestelde bottom-up denken van de omroepen, kiest Nuis voor een top-down benadering. Niet alleen wordt de Raad van Bestuur een volledige kroonbenoeming, ook het programmeringsproces wordt bij de omroeporganisaties weggehaald door de benoeming van de netcoördinatoren door de Raad van Bestuur. Het netbestuur heeft nog slechts een beperkte stem in de totstandkoming van de programmering. En daarbij kunnen nog worden opgeteld de overige bevoegdheden van de Raad van Bestuur. Zij kunnen de vaste netindeling doorbreken door programma's op andere zenders te plaatsen.⁸ De Raad van Bestuur heeft verder jaarlijks de directe beschikking over 10% van het exploitatiebudget van de omroepen (110 miljoen gulden per jaar) voor versterking van de programmering. Hiermee gaat de Raad van Bestuur (direct benoemd door de Kroon) programma's bestellen bij de omroepen. En zo

komt de overheid wel erg dicht op de omroep... Met deze bevoegdheden wordt een breuk geslagen in het zorgvuldig ingezet beleid (netsgewijze samenwerking, een centrale voorwaarde voor de concessie) en met twee zeer belangrijk principes binnen de omroep (verbinding programma-productie en programmering en het gelijkheidsbeginsel).⁹ Nuis moest bij dit alles nog wel rekening houden met de verleende concessies. Tussentijds de voorwaarden van een dergelijke overeenkomst tussen omroeporganisatie en minister wijzigen kan niet zomaar. En daar begon het al met al wel een beetje op te lijken.

Waar bij de discussie over Ververs de omroepverkiezingen het publieke debat domineerde, was het bij dit wetsvoorstel met name het omroepgeeltje.¹⁰ De discussie over de bestuurlijke organisatie kwam daardoor in de media minder in de aandacht. En passant wordt in dit wetgevingsproces al gemeld dat na 2000 de organisatiestructuur weer gewijzigd zou worden. Immers, dan is de regering niet meer gebonden aan de verleende concessies. De belangrijkste belofte was dat de concessie niet meer individueel zou worden toegekend maar aan de gezamenlijke publieke omroepen, de NOS. Het voorstel van d'Ancona (concessieverlening per net) wordt door de netbesturen nog wel besproken maar lijkt al snel een gepasseerd station.

VAN DER PLOEG EN DE RAAD VAN BESTUUR

In februari 1998 gaat de Raad van Bestuur van start met Wolffensperger (diezelfde van de motie in 1996) als voorzitter. Uit de omroepgelederen komt Van Beers (VPRO) en een paar maanden later wordt het drietal gecompleteerd met Dirks (ex-KBB). In het verkiezingsgedruis van mei 1998 verschijnt het eerste beleidsstuk van de Raad van Bestuur, 'Publiek in de Toekomst'. Een boodschap aan het nieuwe kabinet waarin

Hilversum laat weten hoe het zijn toekomst ziet. Met een nog betere netprofilering en, als dat nodig blijkt uit de evaluaties, met versterkte bevoegdheden voor de Raad van Bestuur. Maar ook met gerevitaliseerde omroepverenigingen die verankerd in de samenleving zich vernieuwend willen legitimeren. Door naar het voorbeeld van de visitaties in het Hoger Onderwijs, een audit van de prestaties te houden. En dan volgt in augustus 1998 het regeerakkoord. En een nieuwe staatssecretaris, de econoom en liberale socialist Rick van der Ploeg. Met zijn snelle uitspraken over de in zijn ogen vastgeroeste en elitaire kunstensector bleek al snel dat er dingen zouden gaan veranderen op het gebied van cultuur- en mediabeleid. Daarnaast speelt nog het voornemen van het kabinet mee om de omroepbijdrage te fiscaliseren. Doel van de operatie is slechts bezuiniging. Aan de principiële kant van die keuze wordt nauwelijks waarde gehecht... Van der Ploeg heeft zijn visie op de komende Concessiewet niet in een uitgebreide notitie uit de doeken gedaan. Per brief en in een algemeen overleg in januari/februari 1999 heeft Van der Ploeg de Kamer slechts over de uitgangspunten daarvan geïnformeerd. Hij stelt daarin vast dat er weliswaar onveranderde steun is van het kabinet voor de publieke omroep maar dat de organisatie van de omroep dan wel aangepast moet worden aan de moderne tijd. 'De publieke omroep functioneert nog onvoldoende als één geheel.'¹¹ Van der Ploeg wil daarom niet één maar meerdere stappen vooruitzetten. Belangrijk punt is de versterking van de positie van de Raad van Bestuur in bestuurlijke en financiële zin en op het terrein van het programma-beleid. Hoe dat er precies uit moet komen te zien is nog punt van discussie in de coalitie en zal in de Kamerdebatten moeten blijken. Wat in ieder geval duidelijk wordt is dat de

principes van externe pluriformiteit en onafhankelijkheid van de overheid in het geding zijn. Omroepverenigingen worden per definitie ondergeschikt gemaakt aan de centrale doelstelling van het bestel. De individuele beleidsplannen, nodig voor de erkenning moesten passen in het algemene concessiebeleidsplan dat door de Raad van Bestuur wordt vastgesteld. Bovendien mogen verenigingen niet meer met elkaar concurreren om leden, daarom worden de statusverschillen afgeschaft en het minimum-ledental verlaagd naar 300.000. De arm van de overheid reikt wel erg ver als het wetsvoorstel er door komt. Niet alleen wordt de financiering afhankelijk van afwegingen in het kabinet (fiscalisering), maar ook in voorschriften en algemene aanwijzingen bij de concessie kan de minister direct sturen in het bestel. Daarbij kan het gaan om programmatische uitgangspunten, om netprofilering en de verantwoording naar het publiek. Op deze manier is het adagium 'overheid op afstand' erg ver te zoeken en krijgt Nederland voor het eerst in de geschiedenis een overheidsomroep. De staatssecretaris van OCW is de baas van de Raad van Bestuur (benoemt, ontslaat, schorst) en de Raad van Bestuur is uiteindelijk de baas over de omroepverenigingen en andere omroeporganisaties. Eenheid in functioneren? Als de netprofilering een zaak wordt van de Raad van Bestuur en hun netcoördinatoren en niet meer van de besturen van de netten. En als de omroepen niet meer exclusief op één net uitzenden en de Raad van Bestuur een deel van het budget beheert en daarmee bestellingen kan doen in het bestel, wordt een essentieel principe van begin jaren '90 losgelaten. Omroeporganisaties bepalen dan niet langer zelf waar hun net voor staat. Zij zijn niet langer zelf volledig verantwoordelijk voor de programmering op hun eigen zender. En voor het succes van de zen-

der. Er is geen sprake van externe pluriformiteit. Via de Raad van Toezicht zijn omroepen slechts medeverantwoordelijk voor het aanbod van de publieke omroep als geheel en via wettelijke erkenning voor het aanbod van eigen organisatie (dat weer in overeenstemming moet zijn met de doelstelling van het geheel). En voor het functioneren van het bestel als geheel is de Raad van Bestuur verantwoordelijk. Omroepen worden gedegradieerd tot dienstverleners.

SLOT

De omgeving van de publieke omroep is sterk in verandering. Toenemende concurrentie, ontwikkelingen in het mediagebruik van burgers en technologische ontwikkelingen nopen de omroepen tot voortdurende bezinning op hun functie en organisatie. De afgelopen 10 jaar hebben de overheid maar vooral het omroepbestel daar zelf hard aan gewerkt. Uitgangspunt daarbij was dat omroepverenigingen wezenlijk onderdeel uitmaken van het Nederlandse omroepbestel en een waarborg vormen voor de pluriformiteit en culturele identiteit daarvan. Via netsgewijze samenwerking is een evenwicht gezocht tussen eenheid in functioneren en pluriformiteit in inhoud. Als echter de centraliseringslag van Nuis en Van der Ploeg wordt voortgezet zal het unieke en waardevolle karakter van het Nederlandse bestel verdwijnen. Omroeporganisaties, geworteld in de samenleving, worden in dit scenario gereduceerd tot leveranciers van programma's. Het spanningsveld in de organisaties, tussen doelstellingen, relatie met de samenleving en professionaliteit worden naar een centraal niveau getild. Daar ligt dan de verantwoordelijkheid voor het functioneren van de omroep. Zeer dicht bij de overheid en verder bij de burgers vandaan. Met het beleid van Nuis en in versterkte mate

van Van der Ploeg zijn we ver weg geraakt van het verstandige advies van de commissie-Ververs: 'Wetgeving is nodig, maar tegelijk dient de wet beperkt te zijn tot de wezenlijke elementen: de taak, organen, bevoegdheden, grondregels voor het 'verkeer' daartussen en de regeling van conflicten. Hoe meer de wet in het functioneren van de publieke omroep treedt, des te beperkter zal het vermogen daarvan zijn om te kunnen inspelen op ontwikkelingen. Duidelijk moet vaststaan wat doel en omroepprofiel is, welke instellingen aan de invulling daarvan bijdragen en welke rol zij daarin hebben: voor het overige dient het bestel zoveel mogelijk zelfregulerend te zijn'

Drs. Hermineke van Bockxmeer, beleidsmedewerkster KRO en drs. Thijs Jansen (redactiesecretaris).

NOTEN

- 1 Zie Thijs Jansen (1997). *Geen Hek om Hilversum. Overgang naar een duaal bestel*. In: *De strijd om de ether. Christelijke partijen en de inrichting van het radio- en televisiebestel*. H.J. van de Streek et. al. (red).
- 2 *Terug naar het publiek. Rapport van de commissie-Publieke Omroep* (de commissie-Ververs), p. 14.
- 3 Het inmiddels demissionaire kabinet-Paars II had in al zijn wijsheid in april '99 besloten dat de omroepbijdrage, een doelheffing op moet gaan in een algemene belastinginning, ofwel gefiscaliseerd moet worden. Dit tegen de principiële bezwaren van NOS, Raad voor Cultuur en Dienst Omroepbijdragen in. En tegen de gangbare financie-

- ring van publieke omroep in Europa via omroepbijdrage. Overwegingen van onafhankelijkheid van de overheid hebben het verloren van de afspraak in het regeerakkoord van Paars II om 60 miljoen vrij te maken voor de jeugdzorg.
- 4 Blijkens ervaring in de rest van de wereld is een zendernet de minimale eenheid van effectief televisie-management. Het vormen van intensieve structurele samenwerkingsverbanden per zender is een vereiste voor versterking van het programmaschema en verbetering van programmakwaliteit (*McKinsey*, 1990).
 - 5 Voorwaarde is dat er een rechtspersoon wordt opgericht waarin omroepverenigingen op hetzelfde net deelnemen voor samenwerking bij de verzorging van hun programma's (art. 51).
 - 6 Besluit van de staatssecretaris van OC&W dhr. A. Nuis, 25 oktober 1995. De toelichting vermeldt nog dat bezien wordt of de taak en de functie van de publieke omroep in een veranderend medialandschap wijzigingen in organisatie, financiering en omvang van de publieke omroep na een concessieperiode van 5 jaar noodzakelijk maken. Nuis wil een maatschappelijk debat over de principes van mediabeleid, de overheid en de rol van de publieke omroep en als afgeleide daarvan de vormgeving van het publieke omroepbestel na 2000.
 - 7 Hoe meer de wet in het functioneren van de publieke omroep treedt, des te beperkter zal het vermogen daarvan zijn om te kunnen inspelen op ontwikkelingen. Duidelijk moet vast staan wat doel en 'omroepprofiel' is, welke instellingen aan de invulling daarvan bijdragen en welke rol zij daarin hebben. Voor het overige dient het bestel zoveel mogelijk zelfregulerend te zijn (p. 61).
 - 8 Het gaat hier om 260 uur per omroep per jaar. Dit staat gelijk aan gemiddeld 5 uur per week.
 - 9 Iedere A-, B- en C-omroep krijgt een vast bedrag en hoeveelheid zendtijd corresponderend met de status van de omroep. Het versterkingsfonds houdt in dat de Raad van Bestuur over 10% van het budget van de omroepen beschikt, wat ze vervolgens weer aan het uitkeren, in ruil voor programma's. Echter niet pondspondsgewijs. De ervaring leert met het Stimuleringsfonds dat er omroepen zijn die daar altijd meer profijt van hebben dan anderen.
 - 10 Nuis wilde de bijdrage van de omroeporganisaties in de eigen programmering verhogen door de minimumcontributie van de verenigingen te verhogen naar f25,- en de omroepen verplicht te stellen een deel ervan (f15,-) direct in de programmering te stoppen. Dankzij hevige verzet van CDA en PvdA is dit er niet doorgekomen.
 - 11 Brief van staatssecretaris Van der Ploeg aan de Vaste Commissie voor OC&W over de uitgangspunten Concessiewet dd. 20 januari 1999.